

राज्यातील अल्पसंख्याक लोकसमुहातील
महिला व युवकांना रोजगाराच्या संधी
उपलब्ध करून देण्याकरीता कौशल्य
प्रशिक्षण देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
अल्पसंख्याक विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: अविवि २०१९/प्र.क्र.१११/का.९
मंत्रालय, मुंबई -४०० ०३२
दिनांक: २६ ऑगस्ट, २०१९

प्रस्तावना -

अल्पसंख्याक विकास विभागामार्फत अल्पसंख्याक लोकसमुहाच्या सर्वांगीण विकासाकरीता विकासाच्या विविध योजना राबविण्यात येतात. दि.१८.६.२०१९ रोजी विधानमंडळात मा.मंत्री (वित्त व नियोजन) यांनी केलेल्या अर्थसंकल्पीय भाषणात अल्पसंख्याक समुदायातील महिला व युवकांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध करून देण्याकरीता सन २०१९-२० या आर्थिक वर्षात कौशल्य विषयक प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविण्यात येणार असल्याचे जाहिर केले आहे. अल्पसंख्याक समुदायातील महिला व युवकांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध व्हाव्यात याकरीता राज्यातील अल्पसंख्याक लोकसमुहातील (मुस्लिम, ख्रिश्चन, शीख,बौद्ध, पारशी, जैन व ज्यू) होतकरु व गरजू महिला व युवकांना कौशल्य विषयक प्रशिक्षण कार्यक्रम सन २०१९-२० या आर्थिक वर्षात राबविण्याचा शासनाने निर्णय घेतला आहे.

शासन निर्णय:-

सन २०१९-२० या आर्थिक वर्षात राज्यातील अल्पसंख्याक लोकसमुहातील (मुस्लिम, ख्रिश्चन, शीख,बौद्ध, पारशी, जैन व ज्यू) महिला व युवकांना कौशल्य विषयक प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

२. लाभार्थी पात्रता:-

२.१ राज्यातील अल्पसंख्याक लोकसमुहातील (मुस्लिम, ख्रिश्चन, शीख,बौद्ध,पारशी, जैन व ज्यू) होतकरु व गरजू १५ ते ४५ वर्षे वयोगटातील महिला व युवकांना कौशल्य विकास प्रशिक्षण देण्यात येईल. निवड प्रक्रियेत दारिद्र्य रेषेखालील उमेदवारांना प्राथम्य देण्यात येईल.

सदर प्रशिक्षण कार्यक्रम संपुर्ण राज्यासाठी लागू राहिल. वित्त विभागाने उपलब्ध करून दिलेला निधी व त्या त्या जिल्हयामधील अल्पसंख्याक लोकसमुहाच्या लोकसंख्येच्या प्रमाणात प्रशिक्षणार्थीची संख्या निश्चीत करण्यात येईल.

२.२ उमेदवार हा महाराष्ट्र राज्याचा अधिवासी असणे आवश्यक आहे.

२.३ सदर योजनेचा लाभ उमेदवारांना प्रशिक्षण देणे व रोजगार/स्वयंरोजगाराची संधी उपलब्ध करून देण्याकरीता असेल, संबंधित उमेदवारांना निवासाची व अन्य व्यवस्था स्वतः करावी लागेल.

२.४ एकूण प्रशिक्षणार्थी उमेदवारांपैकी ५० टक्के जागा महिलांसाठी राखीव असतील. जर प्रशिक्षण संस्थेने प्रशिक्षणासाठी विहीत केलेल्या मानकांची पूर्तता करणा-या इच्छुक महिला उपलब्ध न झाल्यास सदर महिलांसाठी राखीव जागा युवकांसाठी उपलब्ध करून देण्यात येतील.

२.५ मागील ३ वर्षात शासनाच्या इतर विविध योजनांमधून कौशल्य विकास प्रशिक्षण घेतलेल्या अल्पसंख्याक महिला व युवकांना सदर योजनेखाली पुन्हा कौशल्य विकास प्रशिक्षण देण्यात येणार नाही. त्याप्रमाणे लाभार्थ्याला एकदाच व एकावेळी एकाच कौशल्य विकास प्रशिक्षणाचा लाभ घेता येऊ शकेल.

३. प्रशिक्षण संस्थेची निवड ---प्रशिक्षण संस्थांची निवड करतानाचे निकष खालीलप्रमाणे प्रस्तावित करण्यात येत आहेत.

३.१ कौशल्य प्रशिक्षण संस्था महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटीकडे सूचीबद्ध (नोंदणीकृत) असणे आवश्यक आहे. त्याचप्रमाणे केंद्रशासनाच्या अल्पसंख्याक विकास विभागामार्फत राबविण्यात येणा-या कौशल्य विषयक प्रशिक्षण योजनेअंतर्गत पात्र ठरलेल्या आणि सदर योजना राबविणा-या राज्यातील प्रशिक्षण संस्था देखील उक्त योजनेकरीता पात्र ठरतील.

३.२ महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटीच्या वेबपोर्टलवर सूचीबद्ध (नोंदणीकृत) कौशल्य प्रशिक्षण संस्थाकरीता वेगवेगळ्या प्रशिक्षण अभ्यासक्रमासाठी निश्चित करण्यात आलेले प्रशिक्षण खर्चाचे दर लागू राहतील.

३.३ कौशल्य विकास प्रशिक्षण देण्यासाठी संबंधित संस्थेकडे महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटीच्या विहीत नियमानुसार आवश्यक पायाभूत सुविधा/पुरेसे मनुष्यबळ यांची सक्षमता असणे आवश्यक राहिल.

३.४ कौशल्यविषयक प्रशिक्षण उपलब्ध करून देण्याकरीता निवड करण्यात येणा-या प्रशिक्षण संस्थांमध्ये अल्पसंख्याक विकास संस्थांना किंवा अल्पसंख्याक समुहातील लोकांसाठी प्रशिक्षण देण्याचा अनुभव असलेल्या प्रशिक्षण संस्थांना प्राधान्य देण्यात येईल.

३.५ प्रशिक्षण संस्थेने NSFQ (National Skill Qualification Framework) शी सुसंगत आणि महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास सोसायटीच्या एकात्मिक वेबपोर्टलवर उपलब्ध असलेले कौशल्यविषयक अभ्यासक्रमांचे प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविणे आवश्यक राहिल.

३.६ प्रशिक्षण संस्थेस राज्य किंवा केंद्र शासनाच्या काळ्या यादीत टाकलेले नसावे.

३.७ प्रशिक्षण संस्था ही किमान तीन वर्षे कौशल्य विकास प्रशिक्षण देण्याच्या क्षेत्रात काम करणारी असावी.

३.८ प्रशिक्षण संस्थेकडे पुरेशी जागा, स्वतःचा प्रशिक्षित प्रशिक्षक वर्ग तसेच प्रशिक्षणाकरीता आवश्यक साहित्य उपलब्ध असणे आवश्यक राहिल.

३.९ सदर योजनेकरीता लाभार्थ्यांच्या उपस्थितीची नोंद घेण्याकरीता प्रशिक्षण संस्थेकडे बायोमॅट्रीक उपस्थिती प्रणालीची सोय असणे आवश्यक राहिल.

३.१० मागील तीन वर्षात प्रशिक्षणानंतर प्रशिक्षणार्थी उमेदवारांना रोजगार /स्वयंरोजगार उपलब्ध करून दिलेल्या प्रशिक्षण संस्थांची प्राथम्याने निवड करण्यात येईल.

३.११ जिल्हानिहाय रोजगाराच्या संधीची उपलब्धतता लक्षात घेऊन कौशल्य विषयक प्रशिक्षण अभ्यासक्रमाची निवड करण्यात येईल.

४. प्रशिक्षण संस्थांची निवड प्रक्रिया ---उक्त योजनेअंतर्गत प्रशिक्षण संस्थांची निवड करण्याकरीता प्र.स. (अ.वि.वि.) यांच्या अध्यक्षतेखाली खालीलप्रमाणे निवड समिती स्थापन करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

प्रधान सचिव, अल्पसंख्याक विकास विभाग	अध्यक्ष
संचालक, माहिती व तंत्रज्ञान विभाग	सदस्य
उ.स.(कौशल्य विकास व उद्योजकता विभाग)	सदस्य
उप सचिव, वित्त विभाग	सदस्य
उप सचिव, अल्पसंख्याक विकास विभाग	सदस्य सचिव

सदर निवड समितीमार्फत प्रशिक्षण संस्था चालकांच्या मुलाखती घेऊन गुणवत्तेनुसार नामांकित प्रशिक्षण संस्थांची निवड करण्यात येईल.

५ प्रशिक्षणासाठी निवड करण्यात आलेल्या प्रशिक्षण संस्थामार्फत प्रशिक्षणासाठी इच्छुक असलेल्या अल्पसंख्याक उमेदवाराकडून अर्ज प्राप्त करून घेण्यात येईल आणि प्राप्त झालेल्या अर्जांची छाननी करून त्यामधून पात्र उमेदवारांची निवड करण्यात येईल.

निवड करण्यात आलेल्या पात्र उमेदवारांचा कल काय आहे, याबाबतची कौशल्य पूर्व चाचणी घेतल्यानंतर त्याआधारे उमेदवाराचा कल पाहून उमेदवारांना संबंधित जिल्ह्यातील प्रशिक्षणाच्या आणि रोजगाराच्या संधी लक्षात घेऊन प्रशिक्षण अभ्यासक्रमाची निवड करून प्रशिक्षणार्थी उमेदवारांना प्रशिक्षण देण्यात येईल.

६. कौशल्य प्रशिक्षण देणा-या संस्था प्रशिक्षणासाठी अंतिम करण्यात आल्यानंतर प्रशिक्षणार्थी उमेदवारांची प्रशिक्षण वर्गातील किमान ७५ टक्के उपस्थिती विचारात घेऊन प्रशिक्षण संस्थांना प्रशिक्षण खर्चाची खालीलप्रमाणे टप्पानिहाय प्रतिपूर्ती करण्यात येईल.

अनुदानाचा टप्पा	टक्केवारी	निकष	कागदपत्रांची उपलब्धता
पहिला	३०	प्रशिक्षण संस्थेने प्रशिक्षण तुकडी सुरु केल्यानंतर (७ दिवसात)	प्रशिक्षण सुरु झाल्यानंतर संस्थेने प्रशिक्षणार्थी यांची यादी आधार कार्ड क्रमांक, दूरध्वनी क्रमांक तसेच प्रशिक्षणार्थी यांचे ७ दिवसांचे हजेरीपट (बायोमेट्रीक हजेरी प्रणालीच्या आधारे) उपलब्ध करून दिल्यानंतर
दुसरा	५०	उमेदवारांच्या कौशल्याचे मुल्यांकन (assessment) व प्रमाणन (Certification) झाल्यानंतर	बायोमेट्रीक हजेरी प्रणालीत उपस्थिती व मुल्यांकन अहवालाच्या आधारे
तिसरा	२०	प्रशिक्षण यशस्वीरित्या पूर्ण केलेल्या उमेदवारांपैकी किमान ७५% उमेदवारांना रोजगार उपलब्ध करून दिल्यानंतर उमेदवारांच्या रोजगारास तीन महिने कालावधी झाल्याबाबतचे पुरावे सादर केल्यानंतर	उमेदवारास नोकरी लागल्यापासून किंवा स्वयंरोजगार सुरु केल्यापासून तीन महिन्यांनंतर विहित कागदपत्रे/पुरावे सादर केल्यानंतर तसेच प्रशिक्षणार्थी नोकरीमध्ये कार्यरत असल्याचा किंवा प्रशिक्षणार्थ्याने स्वयंरोजगार सुरु केल्याचा लेखी पुरावा सादर केल्यानंतर

७. प्रशिक्षणाकरीता निवड करण्यात आलेल्या उमेदवारांची अंतिम यादी छायाचित्र, आधार कार्ड क्रमांक, दूरध्वनी क्रमांक यासह शासनास सादर करण्यात येईल.
८. प्रशिक्षणार्थीचा बायोमेट्रीक अटेंडंट्स-हजेरी पट, त्यांना द्यावयाचे प्रशिक्षण, प्रशिक्षणाचे ठिकाण, प्रशिक्षण पूर्ण केलेल्या प्रशिक्षणार्थीची यादी, प्रशिक्षण घेतल्यानंतर संबंधित प्रशिक्षणार्थीच्या आधारकार्ड क्रमांकासह डाटाबेस तसेच त्यांना रोजगार/स्वयंरोजगार प्राप्त झाल्याबाबतचा अहवाल संबंधित प्रशिक्षण संस्थांनी अद्ययावत ठेवणे व त्याच्या प्रती वेळोवेळी शासनास पाठविणे आवश्यक राहिल.
९. सदर योजनेअंतर्गत अल्पसंख्याक महिला व युवक लाभार्थी यांना कौशल्य विकास प्रशिक्षण दिल्यानंतर त्यांना रोजगार/ स्वयंरोजगार मिळवण्याकरीता सहाय्य करणे आणि सदर लाभार्थ्यांना रोजगार/ स्वयंरोजगार प्राप्त झाल्याच्या दिनांकापासून पुढील सहा महिन्यांपर्यंत याबाबत पाठपुरावा करण्याची जबाबदारी संबंधित प्रशिक्षण संस्थेची राहिल.
१०. प्रशिक्षण सुरु केल्यानंतर अल्पसंख्याक विकास विभागाचे अधिकारी संस्थेच्या अचानक तपासणीसाठी प्रशिक्षणाच्या ठिकाणी आल्यानंतर त्यांना प्रशिक्षणाबाबतची आवश्यक ती सर्व माहिती उपलब्ध करून देण्याची जबाबदारी संबंधित प्रशिक्षण संस्थेची राहिल.
११. संबंधित प्रशिक्षण संस्थेकडून प्रशिक्षणार्थींना नियमानुसार प्रशिक्षण दिले गेले नाही किंवा तशा तक्रारी प्राप्त झाल्यास व सदर तक्रारीमध्ये तथ्य आढळल्यास सदर संस्थेला देण्यात आलेले प्रशिक्षणाचे काम रद्द करण्यात येईल. याबाबत अंतिम निर्णयाचा अधिकार शासनाचा राहिल.
१२. सदर योजनेमध्ये व त्याच्या अंमलबजावणीमध्ये कोणतीही पूर्वसूचना न देता बदल अथवा सुधारणा करण्याचे अधिकार शासनास राहतील.
१३. उक्त योजनेसाठी निधी, क्रमांक झेडई-१, २२३५, सामाजिक सुरक्षा व कल्याण-०२, समाज कल्याण, २००- इतर कार्यक्रम (०१) अल्पसंख्याक सहाय्य, (०१) (०९) अल्प कालावधीच्या व्यवसायाधारित पाठ्यक्रमाकरिता सहाय्यक अनुदान, (कार्यक्रम), (२२३५ A १५१), ३१- सहाय्यक अनुदाने (वेतनेत्तर) या लेखाशिर्षाखाली सन २०१९-२० मध्ये पुरवणी मागणीद्वारे उपलब्ध झालेल्या तरतूदीमधून वितरीत करण्यात येईल.

१४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१९०८२६१४५४४७५०१४ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(दि. मा. सोनवणे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१) मा.राज्यपालांचे सचिव.

२) मा.मुख्यमंत्र्यांचे अपर मुख्य सचिव

३) मा.मंत्री / मा.राज्यमंत्री (अविवि) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,

४) मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई.

५) अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव, सर्व मंत्रालयीन विभाग.

६) महालेखापाल-१/२ (लेखा परीक्षा / लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र राज्य, मुंबई / नागपूर.

७) संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई.

८) अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.

९) आयुक्त, कौशल्य विकास, रोजगार व उद्योजकता संचालनालय, कोकण भवन, नवी मुंबई

१०) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य कौशल्य विकास संस्था, कफ परेड, मुंबई

११) निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई.

१२) जिल्हा कोषागार अधिकारी (सर्व)

१३) सचिव, महाराष्ट्र राज्य अल्पसंख्याक आयोग, मुंबई.

१४) व्यवस्थापकीय संचालक, महिला आर्थिक विकास महामंडळ, वांद्रे (पूर्व), मुंबई.

१५) व्यवस्थापकीय संचालक, मौलाना आझाद अल्पसंख्याक आर्थिक विकास महामंडळ, मुंबई.

१६) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य वपक महामंडळ, औरंगाबाद.

१७) कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य हज समिती, मुंबई.

१८) अधिक्षक-नि-कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य उर्दू साहित्य अकादमी, मुंबई.

१९) कक्ष अधिकारी (का. ७ व ८), अल्पसंख्याक विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

२०) निवडनस्ती (कार्यासन-९).